
Yıldız

Sosyal Bilimler Enstitüsü

Dergisi

(2019) Cilt 03, Sayı 01, s. 157-163

Kusursuz Bir Toplum Mümkün mü? ^a

Kitap İnceleme ^b / Book Review

Şafak Ece

GİRİŞ

Sefaletle sınanmış, kötülüklerle mücadele etmeye çalışırken ahlakından derin yaralar almış bir toplum nasıl iyileştirilebilir? Bizi toplumun diğer fertlerinden ayırt eden kişiliğimiz toplumun eseri olabilir mi? Peki ya mutluluk? Ona, gücü elinde bulunduranların inisiyatifinde mi ulaşılır; yoksa bilgiyi, sevgiyi, inancı paylaşarak ve toplumu bilgiyle dönüştürerek, hiç kimseyi dışarıda bırakmayan, herkesi topluluk içerisinde eşit gören, suçların olmadığı çünkü suç nedeninin ortadan kalktığı bir toplum düzeninde mi ulaşabiliriz? İşte tüm bu soruların yanıtlarına Sosyalizm ifadesini ilk kez kullanan, sosyalist düşüncenin temellerini atan ve ayrıca İnsan Kaynakları Yönetimi açısından ise ilklere imza atan Robert Owen' ın "Yeni Toplum Görüşü" eseri üzerinden ulaşıyoruz.

"Yeni Toplum Görüşü" toplumun suçla mücadele ettiği, toplumsal çöküşün meydana geldiği, toplumun düzeltilmesiyle ilgili çözüm yollarının araştırıldığı bir dönemde yaratılmıştır. İçerdiği ilkelerin ana hedefi topluluğun mutluluğu olup, suça yol açan unsurların araştırılmasını, eşitliğin ve adaletin devletin tüm kurumlarında uygulanabilmesi için mücadele edilmesini ve toplumsal bir dönüşümün gerçekleştirilmesini amaçlamaktadır. Eserde ulaşılmak istenen ana hedef toplumun çıkarı için kamuoyunu yöneltmek ve geniş kitlelerin karakterlerini akla ve bilime uygun olarak yönlendirmektir. Bu eserin incelenmesinin amacı ise günümüzde de hala devam eden birtakım toplumsal ve ahlaki sorunların temeline inmek, geçmişle bağlantılar kurarak günümüz yönetim anlayışı ile dönemler arası benzerlikleri ve farklılıkları ortaya koymaktır. Ahlak ve eğitim konusunun ekonomiye ve toplumsal refaha olan etkisine de vurgu yapan eserin içerdiği ilkeler günümüz yönetim yaklaşımlarına da katkıda bulunması bakımından önem arz etmektedir.

1771- 1858 yılları arasında yaşamış İngiliz sosyalist düşünür Robert Owen, New Lanark' taki fabrikasında yapmış olduğu çalışmalarıyla tanınmıştır. 14 Mayıs 1771 yılında

---

^a Owen, R. (1995). Yeni Toplum Görüşü, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.

^b Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Yönetimi Bölümü, Yönetim ve Organizasyon Ana Bilim Dalı Doktora Programında Prof.Dr. Esin CAN tarafından yürütülen "Yönetim Alanında Yönlendirilmiş Okumalar" dersi kapsamında hazırlanmıştır.

küçük bir kasabada dünyaya gelen Robert Owen, genç yaşında tezgâhtar olarak iş hayatına atılmış, henüz on dokuz yaşındayken yönetici olmuş ve iş hayatında işçi-işveren ilişkilerini ele alarak birçok yorumlamalarda bulunmuştur (Livvarçin, 2017: 373-375). Manchester’da pamuk fabrikasında yönetici olduktan sonra ortaklarını Lanarkshire’ daki New Lanark fabrikalarını satın almaya ikna etmiştir. İşe New Lanark’ taki yaşam koşullarını düzeltmekle başlayan Owen, çalışma koşullarını da düzeltmek için birçok adım atmıştır (Owen, 1995). İşçilerin yaşam standartlarının iyileştirilmesi, eğitim ve öğretim alanında yapılan yenilikler, çocuklar için kreşlerin açılması, yetişkin işçilerin çalışma saatlerinin 10,5 saate indirilmesi, 10 yaşından küçük çocukların çalıştırılmalarının yasaklanması, ücretsiz sağlık hizmetlerinin sağlanması gibi birçok ilke imza atan Owen, suç oranlarının azaltılmasını sağlamak amacıyla eğitim ve kanunlar aracılığıyla çeşitli çözümler üretmiş ve tüm bu reformlarını “A New View of Society”- “Yeni Toplum Görüşü” adlı eserinde derleyerek toplumların aydınlanmasını sağlamıştır. Robert Owen bu eserinde sosyalizm temelli fikirleriyle New Lanark’ ta ortağının kızıyla evlenmesi sonucu yönetiminin başına geçtiği fabrikasında, özerk bir bölgede kurmuş olduğu komün düzeni ve buradaki halkın eğitilmesini, çalışanların haklarının iyileştirilmesini ve halkın kendi içindeki toplumsal dönüşümünü ele almıştır. Eser “Karakter Teşekkülü Üstüne Denemeler, İmalat Sisteminin Etkileri Üstüne Gözlemler, Çocukların Fabrikalarda Çalıştırılması Üzerine, Çalışan Sınıflar Adına İki Önerge, Çalışan Sınıflara Hitap ve Lanark Mahalli İdaresine Rapor” olmak üzere 6 ana başlıktan oluşmuştur.

Yazarın amacı toplumun gerçek çıkarlarının bilgisini yaymak, toplumu suç ve suçlulardan arındıracak bir kamuoyu düzeni yaratarak geniş kitlelerin karakterlerini akılcı bir şekilde yönlendirmektir (Owen, 1995). Toplumun topyekûn eğitilmesiyle işletmelerdeki çalışma şartlarının ve verimliliğin artacağını ileri sürmekle beraber toplumsal düzenin ve toplumun mutluluğunun, her yerde aynı şekilde yaşayan ve aynı şekilde davranan karakterlerle sağlanabileceğini, toplumu iyiye ve doğruya götürecektir düşüncenin bilgi olduğunu ve karakterlerin akılcı bir şekilde devlet eliyle ya da yerel yönetimlerce yönlendirmesiyle ortak akla yani ideal toplum düzenine ulaşabileceğini düşünmektedir. Savunduğu düşünceleri New Lanark’ ta ki fabrikasında uygulandığı için bu düşüncelerinin ütopyik olmadığını ve pratikte uygulanabilir olduğunu savunsa da tecrübeleri bunun tam tersi olduğunu kanıtı olmuştur. Düşüncelerinin yaygınlaşması için New Lanark kasabasında ve işletme içerisinde eğitim hizmetlerini faaliyete geçirmiş yetişkinler ve çocuklar için okullar açmış ve bu uğurda büyük çabalar harcamıştır.

ANALİZ VE DEĞERLENDİRME

Robert Owen’ ın “Yeni Toplum Görüşü” adlı eseri sosyalist görüşü temel alan, yönetim alanındaki bir dizi yeniliği içeren ve aynı zamanda eğitim alanına da vurgu yapan bir eserdir. Yazarın bu eseri yazarken etkilenmiş olduğu sosyal, politik ve ekonomik değişkenlerin temelinde sanayi devrimi vardır. 18. yy’ da James Watt’ ın İngiltere’de buharla çalışan makineyi bulmasıyla sanayide yaşanan bu büyük devrimle tarımsal üretimden makinalı üretime geçilmiştir. Artan yüksek taleple birlikte üretim miktarı ve verimlilik artmış, bu da evlerde üretim yapan işyeri sahiplerini artık daha büyük fabrikalarda üretim yapmaya itmiş ve daha fazla işçiye ihtiyaç duymalarına yol açmıştır.

Böylece İngiltere’de 1800’ lü yıllarda sanayi devriminin de etkisiyle kentlere olan göçler artmış, halk daha iyi bir yaşam sürmek ve yaşam standartlarını yükseltmek adına kentlere göç etmiştir. Devrimin merkezi olan İngiltere’de kırsaldan kentlere olan bu

toplumsal mübadele toplumun yapısında birtakım olumsuz değişmelere yol açmış, çok çeşitli suçlar ortaya çıkarak toplumun ahlakında büyük tahriplere neden olmuştur. Fabrikalarda çalışmaya başlayan işçiler, iş yeri sahiplerinin daha fazla üretim yapıp daha fazla kar elde etme istekleri yüzünden uzun saatler boyunca düşük ücretlerle çalışmak durumunda kalmışlardır. Özellikle pamuklu endüstrisindeki yüksek miktarda ürün üreten makinalar sayesinde daha fazla işçiye ihtiyaç duyulmuştur. Açlıkla, sefaletle mücadele eden halk bir de kilisenin mezhepsel çatışmaları yüzünden kendini daha fazla yalnız hissetmiş, herhangi bir kurum, kişi ya da bilgiye de güvenmediğinden ahlaksal çöküşün pençesinde mücadele vermiştir. Tüm bu toplumsal çözülmenin etkisi altında 6-7 ve hatta 8 yaşındaki çocuk işçilerin sabahın erken saatlerinde çalışmaya başlayıp, günde 15-16 saat çalışmalarıyla sağlıkları bozulmuş, beyinsel ve fiziksel gelişimleri yeterince tamamlanamamıştır.

Robert Owen' ın savunduğu düşünceye göre halkın yaşadığı tüm bu sefaletin, ahlaksızlığın, toplumsal çöküşün temelinde akılcı bir şekilde devlet tarafından yönlendirilmeyen ve eğitilemeyen çocuklar ve karakterler yatmaktadır.

Karakterin oluşumuyla ilgili çocuklara doğru ve yönlendirilmiş bilginin öğretilmesiyle tüm toplumun değiştirilebileceğini, insanın kendi karakterinin oluşturulmasından sorumlu olmadığını, karakterin toplum tarafından şekillendirildiğini, doğru kanunlarla ve iyi bir eğitimle fırsat verildiğinde herkesin iyi birer birey olabileceğini, çocukları istediğimiz yönde eğitirsek ve akla uygun ilkelerle yetiştirirsek toplumsal düşmanlığa son verebileceğini, toplumun istenilen biçime sokulabileceğini ve çocukların ahlaki olan davranışları kesin ve net bir şekilde öğrenebileceklerini savunuyor. Bütün bu düşünceleriyle sonraki dönemlerde ortaya çıkacak materyalist düşüncenin de sinyallerini vermiş oluyor. Savunduğu bu düşünceler akla, bilime yani pozitivist yaklaşıma son derece yakın görünmektedir. Pozitivist yaklaşımın gözlem, deney, karşılaştırma gibi bilimsel yöntemlerine dayanarak doğru ve tarafsız bilgi (Keskin, Akgün ve Koçoğlu, 2016: 142) üretilebileceğinden yola çıkarak, evrensel kurallarla herkesin kabul edeceği ve benimseyeceği bir ahlaksal sistemle doğru ve tarafsız bilgiye ulaşabileceğini düşünen Owen, eserinde kilisenin kalıplaşmış düşüncelerine ve kurallarına da eleştirilerde bulunarak her davranışın eğitim aracılığıyla bilimsel temellere dayandırılarak, bir komisyon tarafından standart hale getirilip, organize edilip yürütülmesinden bahsetmiştir. İnsanlar akla ve bilime dayalı olarak davranmalıdır ancak toplumdaki herkesin sistematik olarak aynı davranışlarla hareket edebilmesi, olay ve olgulara karşı aynı tutum ve bakış açılarıyla yaklaşabilmesi mümkün olabilir mi sorusuna cevap bulmak bakış açısını değerlendirebilmemiz açısından önem arz etmektedir.

Günümüze kadar yapılan araştırmaları ve çalışmalarını incelediğimizde kişilik ve karakterle ilgili birçok çalışmanın yapıldığını, birçok kuramın ortaya atıldığını ve temel olarak kişiliğin oluşmasında alınan eğitimin, duygusal hayatın, organik bileşimin ve çevre koşullarının etkili olduğunu söyleyebiliriz. Karakter insanın kişiliğinde bulunan doğuştan var olan ve çevrenin de etkisiyle kuvvetli bir şekilde ortaya çıkan eğilimlerin toplamıdır (Eren, 2012: 84). Sadece çevre, bir karakterin oluşması ve şekillenmesinde yeterli olmayacaktır. Karakterin oluşmasında genetik ve çevre faktörlerinin birlikte değerlendirilmesi gerekmektedir. Owen' ın düşüncesine göre seçkin bir toplumda yetişen bireylerle, zor şartlarda yetişen bireyler arasında derin uçurumlar vardır. Eğitimin yetersiz olduğu bölgelerde suç işleyecek şekilde yetiştirilmiş bireyler, seçkin toplumda yetiştirilmiş bireyler tarafından cezalandırılmaktadır. Oysa toplumsal bir eşitsizlik ve eğitim farklılığı vardır. Bu farklılığın ancak eşit bir eğitim sistemiyle çözülebileceğini ifade etmiştir. Bu

düşünceler sosyolojik açıdan çok doğrudur fakat kişilik anlamında ele alındığında kişiliğin yalnızca çevresel faktörlerden etkilendiği sonucundan yola çıkılarak ifade edilmiş olduklarını söyleyebiliriz.

Genlerin varlığıyla ilgili ilk düşünceyi 1865 yılında Moravya' lı rahip Gregor Mendel ortaya atmıştır (Engin vd., 2008: 37-56). Ancak tür özelliklerinin nesilden nesile aktarılması ile ilgili çalışmalar 1900'lü yılların başında başlamıştır. Bu yıllardan sonra yapılan incelemelerde, genin ya da genlerin yapımından sorumlu olduğu biyolojik maddelerin eksikliği ya da hatalı işleyişinde öğrenmeyi etkileyebilecek birtakım bozukluklar olabileceği saptanmıştır. Biyolojik açıdan meydana gelebilecek bu fonksiyon bozuklukları çocuğun doğumundan itibaren eğitimi ve öğrenmesiyle ilgili öğrenme farklılıklarına yol açabilecektir.

Konuyu insan ilişkileri yaklaşımı bakımından ele aldığımızda, herkesin farklı biçimlerde harekete geçtiğini ve farklı biçimlerde motive olduklarını söyleyebiliriz. Bireyler sosyolojik ve psikolojik açıdan birbirlerinden farklıdır.

Herkesin gelir durumunu, yaşam koşullarını ve içerisinde buldukları çevreyi eşitlemenin mümkün olamayacağını, iş yaşamındaki bireylerin içinde buldukları şartlara ve toplumsal özelliklere göre değerlendirmenin doğru olacağını belirtmek gerekmektedir.

Sistem yaklaşımı açısından değerlendirdiğimizde, Owen' ın kurmuş olduğu düzen kapalı bir komün düzendir. Parçalar arası etkileşim yani sinerji görülmemektedir. Sistem, belirli parçalardan oluşan, bu parçalar arasında belirli ilişkileri olan ve bu parçaların aynı zamanda dış çevre ile ilişkisinin bulunduğu bir bütünü ifade eder. Bu bütün içerisinde her parça birbiriyle etkileşim içerisinde olmak durumundadır. Dışarıdan bilgi, enerji, malzeme alamayan kendi içerisinde varlığını sürdürmeye çalışan düzenler bir süre sonra kaynak yetersizliği yaşayarak entropiye maruz kalacaklardır. Owen' ın New Lanark deneyiminden sonra "Yeni Toplum Görüşünde" ortaya koymuş olduğu ilkeleri daha sonra yeni bir toprak olarak "Yeni Uyum" (New Harmony) adı altında uygulama girişimi ("Robert Owen Kimdir?", 2018) kaynak yetersizliği yüzünden yaşamını sürdürememiş ve entropiye maruz kalmıştır.

Ele alınması gereken bir diğer düşüncesi ise suç ve suçun gerektirdiği cezanın bireyin suç işlemesine engel olmaması ve hatta bireyleri suç işlemeye teşvik etmesidir. Suçun nedenleri ortadan kaldırılırsa ve bireyler suç işlemeyecek şekilde erdemli varlıklar olarak eğitilirse onları toplumdaki dışlamamış olabileceğimizi savunan Owen' ın "Saygın ve eğitilmiş kişilerle ilişki kurmaya devam eden bu bireyler zamanla yaptıkları hatanın farkına varacak, hoşgörü ve şefkat duygularıyla topluma kazandırılacaktır" şeklinde ifade ettiği düşünce son derece iyimser ama bir o kadar da ütopyik bir yapıya sahiptir. Suç ahlaka aykırı davranıştır. Ahlak ise bireyin toplumun yaşamını düzenleyen kurallar bütünüdür. Bu kurallar toplumsal yaşamda toplum tarafından kendiliğinden oluşur. Herhangi bir ahlak kuralı birey tarafından ihlal edilirse bunun yaptırımları olur. Bu yaptırımı da uygulayan yine aynı toplumdur. Suçun sebebi de toplumdur, suça ceza verecek olan da yine aynı vicdandır. Suç ile ilgili ortaya konulacak adımlarda yasalar ve yaptırımlar yani toplumun ortak aklı, vicdanı ve bilimsellik büyük önem taşımaktadır. Yasaların akla, bilime, ahlak kurallarına yani toplumun vicdanına uygun olması gerekmektedir (Eğitim Bilimleri Gelişim Psikolojisi, 2017: 146). Karakterin oluşumu genetik ve çevresel faktörlerin birleşimiyle oluştuğundan çocukluk döneminde çocuğun çevresinde sergilediği toplumun ortak aklına uygun davranışlar ödüllendirilir veya cezalandırılır. Bu neticede istendik davranış kalıpları oluşur

ve bu davranışlar pekiştirilir. Aile içerisinde, okulda, sosyal çevresinde, arkadaşlarıyla birlikteyken birçok ahlaki değer ve alışkanlıklar kazanan birey bunların sonucunda çevresi tarafından maddi ve manevi olarak ödüllendirilir. Bu da ödül ya da ceza ile karakter gelişiminin tamamlanmasına katkıda bulunur (Güney, 2011: 57-59). Günümüz bakış açısıyla suçu önlemek adına cezaları kaldırmak, karakterin kesin olarak oluşumunu ve gelişimini destekleyebilecek bir temele dayanmayabilir. Eğitimle, doğru davranışları kazandırabiliriz ancak ceza ya da yaptırımlar olmadan yanlışları doğruya çevirebilmemiz mümkün olmayabilir. Bu konu ayrıca motivasyon teorilerini de ilgilendiren bir alanı kapsar. Bir hedefin gerçekleştirilmesi için hedefe yönelik davranışlar istendik yönde hareket ettirilmezlerse birey motive olmaz ve davranışı gerçekleştiremez. Ahlakın bilimsel açıdan akla yatkın bir şekilde gelişebilmesi tabii ki kaliteli, yönlendirilmiş ve bilimsel bir eğitimle mümkün olabilir. Ancak kişilik bağlamında genetik ve psikolojik faktörlerden kaynaklanabilecek bireyler arası farklılıkları göz önüne alarak değerlendirme yapmak gerekmektedir.

Yönetsel açıdan değerlendirdiğimizde ise Robert Owen fabrikada o dönem (1784) yönetimin değişmesi sebebiyle çalışmak istemeyen, zorluk çıkaran, karakteri bozuk kişilerle uzun bir süre sabırla mücadele etmiştir. Yöneticiye duyulan güveni, düzeni ve uyumu sağlamak için bir dizi tedbir almış ve uygulamıştır. Çalışanlara güvenmiş, onların tembel olmadıklarını, eğitildikleri ve doğru olana yönlendirildikleri takdirde uyuşmazlıklara çözüm bulabileceğini öngörmüştür. İşletme içerisinde eşitlik ve adalet getirecek bir dizi önlem almıştır. Suçu önlemek adına, suça yol açabilecek unsurları ortadan kaldırmış, hoşgörü ve hiç kimseyi dışlamayan bir anlayışla yönetsel faaliyetlerini sürdürmüş ve başarılı sonuçlar elde etmiştir. Klasik dönemin bilimsel yönetim anlayışının tam olarak temellerinin atılmadığı ancak bilimsel yönetim anlayışının öne sürdüğü insanın doğuştan tembel olduğu ve işten kaytarmaya meyilli olduğu düşüncesine değil de işçinin daha iyi organize edilip, eğitilmesi ve güdülenmesiyle daha verimli çalışabileceğini ileri sürmesi, aklın ve bilimin verimliliğe etkisinden bahsetmesi zamanının ötesinde düşündüğünün de bir kanıtıdır (Sığırı ve Gürbüz, 2013: 7-9). Bunun yanı sıra insanların aynı eğitimden geçerek tek tip olabileceği, yani kişiler arası bireysel farklılıkları göz ardı ettiği görüşü ve işlerin yapılmasında akılcılığa önem vermesi klasik dönemin bilimsel yönetim yaklaşımına benzer özellikler taşımaktadır. Aynı zamanda kurmuş olduğu komin düzen de bilimsel yaklaşımın kapalı sistem yaklaşımına benzemektedir (Güney, 2011: 31).

Çalışanların eğlenerek daha verimli olabileceğini öne sürerek de aslında insancıl bir bakış açısıyla motivasyon teorilerinin ortaya çıkmasından çok daha önce bu konuda çalışmalar yapmış olduğunu ve bu amaçla kurmuş olduğu fabrikasında çalışanların zaman zaman nefes alabileceği eğlence alanları oluşturduğunu görmekteyiz.

Owen'ın savunduğu düşünce ve faaliyetler İnsan Kaynakları açısından değerlendirildiğinde çalışanlarının motivasyonlarının (genel mutluluk düzeylerinin), kuruma olan bağlılıklarının, iş tatminlerinin artırılması bakımından zamanının ötesinde uygulamalarda bulunması, o dönemin şartları göz önüne alındığında insanın önemsiz olduğu bir zamanda topluma güven vermesi, toplumun iyiye doğru gelişebileceğine ve iyileşebileceğine inanması günümüzde bile son derece umut verici bir bakış açısıdır.

Owen'ın New Lenark' taki komin düzende bastırmış olduğu "emek bonoları" ile komünizmin önde gelen düşünürlerinden Friedrich Engels ve Karl Marx gibi büyük düşünce

adamlarına sosyalist bir temel oluşturması ise yine dönemin önemli gelişmeleri arasında değerlendirilebilir.

Yazarın diğer eserleri Lectures on an Entire New State of Society (Tümüyle Yeni bir Toplum Biçimi Adına Dersler), The Marriage System of the New Moral World (Yeni Ahlak Dünyasının Evlilik Sistemi), Socialism or the Rational System of Society (Sosyalizm ya da Uşçu Toplumsal Sistem), Life of Robert Owen written by himself (Robert Owen'in Kendi Kaleminden Hayat Öyküsü) şeklindedir. Emorials on Behalf of the Working Classes (Çalışan Sınıflar Adına İki Önerge) eserine "Yeni toplum Görüşü" kitabında ayrıca yer verilmiştir. Bu önergeler kitapta çocuğun karakterinin oluşturulmasında verilmesi gereken eğitimin ve bahsedilen ilkelerin önerge haline getirilerek Avrupa ve Amerika hükümetlerine gönderilmesini ifade eder.

ESERİN DİL VE ÜSLUP BAKIMINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ

Eserin orijinal dili İngilizce olup, Doğan Şahiner tarafından Türkçe'ye çevirisi yapılmıştır. Eserin son derece açık ve anlaşılır bir dili ve üslubu olmakla birlikte akademik ve formal bir yapı benimsenmiştir. Yazarın savunduğu ilkeler ve onları ifade ediş biçimi, çoğu zaman örneklendirmelere başvurması eserin anlaşılabilirliğini arttırmıştır.

Yazarın hedefi, düşüncelerini tüm toplumlara yaymak ve ilkelerinin herkes tarafından benimsenmesini sağlamaktır. Yazmış olduğu denemelerdeki üslubundan bu amacını büyük oranda gerçekleştirdiğini görmekteyiz. Eserin birçok kısmında bu tezin herkes tarafından benimsenmesi gereken kesin doğrular içerdiğinden bahsedilmiştir. Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmaların yanlışlığı ya da doğruluğu kesin çizgilerle çizilmemiş olup, yapılacak araştırmalar neticesinde farklı yorumlamalar ve sonuçlar bulunabileceğini belirtmek gerekmektedir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Robert Owen'ın sosyalist bakış açısıyla deneyimlerinden yola çıkarak yazmış olduğu bu eserin literatüre olan en büyük katkısı, düşüncelerinin Friedrich Engels ve Karl Marx gibi çağa adını yazdırmış komünist düşüncenin önemli bilim adamlarına temel oluşturmasıdır. Eserde üzerinde önemle durulan ahlak ve eğitim konusunun ekonomiye ve toplumsal refaha olan etkisi incelenmiş, çalışma şartlarının ve verimliliğin eğitimle birlikte değişeceği ve artarak daha iyi sonuçlara dönüşebileceği vurgulanmıştır.

Ortaya koymuş olduğu düşünceler günümüz yönetim yaklaşımlarına katkıda bulunmuş; insan kaynakları yönetimi açısından personelin eğitimi, çalışanların motivasyonlarının artırılması, kadın ve çocuk işçilerin çalışma koşullarının ve çalışma saatlerinin düzenlenmesi ve buna bağlı ortaya çıkabilecek personel devir oranı ve devamsızlık oranlarının azaltılması ile ilgili konulara temel oluşturması bakımından çağa damgasını vurmuştur.

Eserde işçilerin ve içinde buldukları toplumun nasıl olması ve bu toplumun nasıl geliştirilebileceğinden, nasıl bir toplum oluşturulacağına, toplumun toprağı nasıl ekip biçip, ekonomik olarak nasıl kalkınmaları gerektiğine kadar birçok bilgi yer almakta olup; bu bilgiler ışığında günümüzde dahi işçilere, işverenlere, hükümetlere önergelerle ve yazmış olduğu raporlarla bilgi vermekte ve yol göstermektedir.

Eser o dönemin toplumsal, siyasal ve ekonomik ihtiyaçlarına daha uygun olduğundan kapalı bir sistemde uygulama alanı bulmuş ancak Owen'ın bahsettiği akılcı toplumun oluşturulması aynı ilkelerin günümüz koşullarına birebir uyarlanması, tüm topluma entegre edilmesi yaşadığımız küresel çağın açık sistem anlayışında pek de olanaklı görülmemektedir. Dolayısıyla gelecekte yapılacak olan çalışmalarda Owen'ın günümüzde Owenizm olarak da adlandırılan insan ilişkileriyle ilgili yaklaşımları ve ilkeleri temel olarak alınıp, küresel çevrenin şartlarına uyarlanması daha uygun bir bakış açısı olacaktır.

KAYNAKÇA

- Eren, E. (2012). *Örgütsel Davranış ve Yönetim Psikolojisi*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Eğitim Bilimleri Gelişim Psikolojisi, (2017). *Ahlak Gelişimi*, Ankara: Pegem Akademi.
- Friedrich Engels İngiltere'de emekçi sınıfın durumu*, https://www.wikisosyalizm.org/Friedrich_Engels adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 22 Ekim 2018).
- Friedrich Engels*, (2018). <https://www.biyografi.info/kisi/friedrich-engels> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2018).
- Güney, S. (2011). *Örgütsel Davranış*, İstanbul: Nobel Yayınları.
- Keskin H. Akgün A. E., Koçoğlu İ., (2016). *Örgüt Teorisi*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Livvarçin, Ö. Kurt, D. (2017). *Yönetim Biliminde 49 İnsan, Teori*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Owen, R. (1995). *Yeni Toplum Görüşü*, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Robert Owen kimdir, hayatı, eserleri, sosyalizmi hakkında bilgi*, <http://www.filozof.net/Turkce/tarih/tarihi-kisilikler-sahsiyetler/2214robert-owen-kimdir-hayati-eserleri-sosyalizmi-hakkinda-bilgi.html?showall=1&limitstart=> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 22 Ekim 2018).
- Sanayi Devrimi*, (2018). <http://www.tarihiolaylar.com/tarihiolaylar/sanayi-devrimi-1107> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2018).
- Sığı, Ü. ve Gürbüz, S. (2013). *Örgütsel Davranış*, İstanbul: Beta Yayınları.
- Sosyalizm*, (2018). <https://www.wikisosyalizm.org/Sosyalizm> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2018).
- Uzun, E. (2018). *Sosyalizmin öncülerinden Robert Owen*, <https://www.insanokur.org/sosyalizmin-onculerinden-robert-owen-ediz-uzun/> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2018).
- Ünsal, E. (2018). *Robert Owen ve Sosyalizm*, <http://www.tekgida.org.tr/Oku/5751/Robert-Owen-Ve-Sosyalizm> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2018).
- Yıldırım, Ö. (2018). *Robert Owen kimdir?* <http://www.felsefe.gen.tr/filozoflar/Robert-Owen-kimdir.asp> adresinden erişildi. (Erişim Tarihi: 18 Ekim 2018).